

רשומות

הצעות חוק

18 בדצמבר 2000

2951

כ"א בכסלו התשס"א

עמוד

הצעת חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות (תיקון) (נגישות, דיוור בקהילה וסיוע אישי, תרבות פנאי וספורט, הינוך והשכלה, המערכת המשפטית, צרכים מיוחדים ומידע).
התשס"א-2000 326

תיקונים עקיפים:

- חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב-1962
- חוק דמי מחלה (היעדרות בשל מחלת ילד), התשנ"ג-1993
- חוק דמי מחלה (היעדרות בשל מחלת הורה), התשנ"ד-1993
- חוק דמי מחלה (היעדרות בשל מחלת בן זוג), התשנ"ח-1998
- חוק שירות ביטחון [נוסח משולב], התשמ"ו-1986
- חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995
- חוק ביטוח כריאות ממלכתי, התשנ"ד-1994

מתפרסמת בזה הצעת חוק של חברי הכנסת מטעם ועדת העבודה והרווחה והבריאות של הכנסת:

הצעת חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות (תיקון) (נגישות, דיור בקהילה וסיוע אישי, תרבות פנאי וספורט, חינוך והשכלה, המערכת המשפטית, צרכים מיוחדים ומידע), התשס"א-2000*

תיקון סעיף 5 .1 בחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, התשנ"ח-1998¹ (להלן - החוק העיקרי), בסעיף 5, בסופו יבוא:

"קבלן כוח אדם" - כהגדרתו בחוק העסקת עובדים על ידי קבלני כוח אדם, התשנ"ו-1996².

דברי הסבר

מבוא

למעלה מ-10% מהאוכלוסייה בישראל הינם אנשים עם מוגבלות - פיזית, שכלית או נפשית. זוהי קבוצת מיעוט אשר סבלה בעבר ועדיין סובלת מהפליה, קיפוח, סגרגציה ונחיתות חברתית-כלכלית. מערכות החברה השונות וסביבת חייו של אדם בישראל מתוכננות ופועלות לרוב מבלי לקחת בחשבון את הצרכים והנסיבות של המשתתפים לקבוצה זו. ההסדרים המשפטיים הקיימים הינם חלקיים ביותר ומקוטעים. ברבים מן המקרים הם אף אינם נאכפים... רק חקיקה מקיפה ומפורטת תוכל להביא לצמצומו של הפער הקיים בין מציאות חיייהם של אנשים עם מוגבלות לבין עקרונות השוויון וכבוד האדם, שהם עקרונות יסוד של החברה הישראלית... בשנים האחרונות מתרחשת ברחבי העולם פעילות ערנית ותוססת בתחום השוויון לאנשים עם מוגבלות, החל באמנות בינלאומיות, דרך חקיקה מקיפה ומפורטת ותיקונים לחוקה כמרנינות השונות, וכלה בפסיקה ענפה... מתוך הכרה בכך שהגישות של איסור הפליה מחד גיסא, ומתן מענה הולם לצרכים מיוחדים מאידך גיסא, משלימות זו את זו, ומתוך בחינת מאפייני המצוקה הסוציו-אקונומיים של קבוצת האנשים עם מוגבלות בישראל, סומכת הוועדה את ידיה על העקרונות המנחים של הצעת חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, התשנ"ז-1996, ועל עיקר הוראותיה. במקביל, ממליצה הוועדה על תיקונים ותוספות להצעת חוק זו, שיש בהם כדי להבהיר הוראות שונות ולחזק את ההתחשבות בנטל הלוגיסטי והתקציבי הצפוי הן למגזר הציבורי והן למגזר הפרטי... החקיקה המוצעת, כמו מעשי החקיקה האחרונים בעולם לענין שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, הינה בעלת אופי מקיף. היא פורשת את הגנתה על בעלי כל המוגבלויות ויוצרת מערך קוהרנטי של זכויות לכולם. הוועדה סבורה, כנלמד מניסיון של מדינות אחרות, כי זוהי הדרך לקדם את זכויותיהם של בעלי המוגבלויות השונות. (מתוך דוח הוועדה הציבורית לבדיקת חקיקה מקיפה בנושא זכויות אנשים עם מוגבלות, מוגש לשר המשפטים ולשר העבודה והרווחה, תמו, התשנ"ז, יולי 1997, עמ' 11, 12, 19)

בפברואר 1998 נתקבל בכנסת חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, התשנ"ח-1998 (להלן - החוק). חוק זה העמיד לראשונה את עניניהם של אנשים עם מוגבלות כנושא מובהק של זכויות אדם, וקבע את עקרון היסודי: "זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות ומידע זה של החברה בישראל לזכויות אלה, מושתתות על ההכרה בעקרון השוויון, על ההכרה בערך האדם שנברא בצלם ועל עקרון כבוד הבריות" (סעיף 1 לחוק).

החוק שנתקבל התבסס על הצעת חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, התשנ"ו-1996 (ה"ח, התשנ"ו, עמ' 628), שעברה בקריאה ראשונה במרס 1996, וכן על המלצותיה של הוועדה הציבורית לבדיקת חקיקה מקיפה בנושא זכויות אנשים עם מוגבלות, אשר הוגשו לשר המשפטים ולשר העבודה והרווחה בדוח מקיף ומפורט ביולי 1997 (להלן - הוועדה הציבורית, דוח הוועדה הציבורית).

בראש ועדה זו עמד ד"ר ישראל כץ, לשעבר שר העבודה והרווחה ומנכ"ל המוסד לביטוח הלאומי, וכן מונו לחברים בה 16 אישה ואיש, ביניהם נציגי משרדי הממשלה המרכזיים בתחום זה, מומחים והוקרים מהאקדמיה ונציגי ארגוני אנשים עם מוגבלות.

החוק שנתקבל עיגן אך חלק מההסדרים שבהצעת חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, התשנ"ז-1996, ושברוח הוועדה הציבורית שנכתב בעקבותיה.

החוק כולל עקרונות יסוד ועקרונות כלליים שוויון בתעסוקה, נגישות לשירותי התחבורה הציבורית, זקמת נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות.

החוק נכנס לתוקף ביום י"ג בטבת התשנ"ט (1 בינואר 1999).

הכנסת ה-14 התפזרה. עם כינונה של הכנסת הנוכחית הונחה על שולחנה הצעת חוק זו, הכוללת את מרבית הפרקים שבהצעת החוק המקורית, שלא נכללו בחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, והאת במתכונת של תיקון לאותו חוק. אשר על כן הצעת חוק זו כוללת את הפרקים האלה: נגישות, דיור בקהילה וסיוע

* הצעת חוק מס' 775/פ; הועברה לוועדה ביום י"ג בטבת התש"ס (22 בדצמבר 1999) והצעת חוק מס' 184/פ; הועברה לוועדה ביום ג' באדר א' התש"ס (9 בפברואר 2000).
1 ס"ח התשנ"ח, עמ' 152.

2. בסעיף 8 לחוק העיקרי, אחרי סעיף קטן (א) יבוא:
 "1א) לא יפלה אדם בין עובדים של קבלן כוח אדם המועסקים אצלו מחמת מוגבלותם וכן לא יפלה בין דורשי עבודה אצלו באמצעות קבלן כוח אדם מחמת מוגבלותם, בכל הקשור לקבלה לעבודה, לרבות מבדקי קבלה, להפסקת העבודה ובתנאים במקום העבודה.
 (2א) לא יגרום אדם להפליה האסורה לפי סעיף זה בידי קבלן כוח אדם של עובדיו המועסקים אצלו או של דורשי עבודה אצלו באמצעות הקבלן".
3. אחרי סעיף 12 לחוק העיקרי יבוא:
 "אי תחולה 12א. הוראות פרק זה לא יחולו לגבי אדם המעסיק פחות משישה עובדים; לענין מנין העובדים לפי סעיף זה, יימנה גם עובד של קבלן כוח אדם המועסק אצל אותו אדם".
4. בסעיף 13 לחוק העיקרי, במקום "ו-21" יבוא "ו-21א) ר(ב)".
5. בסעיף 18 לחוק העיקרי, במקום "מיום פרסומו של חוק זה" יבוא "מיום תחילתו של חוק זה".
6. בחוק העיקרי, אחרי סעיף 18 יבוא:

תיקון סעיף 8

הוספת סעיף 12א

תיקון סעיף 13

תיקון סעיף 18

הוספת פרקים ד' עד ד'7

"פרק ד': נגישות

18א. בפרק זה -

הגדרות

"מקום ציבורי" - מקום העומד לשימוש של כלל הציבור או חלק ממנו, לרבות אולם שמחות, אתר מרפא, אתר תיירות, בנין משרדים, בנק, בריכת שחייה, בית אבות, בית דואר, בית הארחה, בית חולים, בית מלון, בית ספר, בית עלמין, בית קולנוע, בית שימוש ציבורי, בית תפילה, גן ילדים, גן חוף רחצה, חנות כלבו לרבות סופרמרקט, מוזאון, מוסד להשכלה גבוהה, מסעדה, מרכז קהילתי, מקלט, משרד ממשלה, מיתקן ספורט תרבות ופנאי, ספרייה, קניון, משרד של רשות מקומית, תחנת דלק, תיאטרון;

ד ב ר י ה ס ב ר

- אישיות רבות פנאי וספורט, חינוך והשכלה, המערכת המשפטית, צרכים מיוחדים ומירע.
 הנוסה המוצע מבוסס בעיקרו על דוח הוועדה הציבורית, בשינויים ובתוספות שתולדתם בפניות ותגובות שנתקבלו מאז חקיקת החוק, מאנשים עם מוגבלות ומארגונים הפועלים לקידום זכויותיהם.
 דברי ההסבר לפרקים השונים מפנים להנמקות המפורטות בדוח הוועדה הציבורית.
 השלמת המהלך החקיקתי והחלת עקרין השוויון על כלל תחומי חייהם של אנשים עם מוגבלות כמפורט בהצעת החוק דנן היא היא הערובה לשינוי יחסה של החברה לאנשים עם מוגבלות ולפתיחת שעריה להשתתפותם בהוויתתה באזרחים שוי זכויות.
- סעיפים** סעיפים אלה נועדו להבטיח כי אדם עם מוגבלות העובד באמצעות קבלן כוח אדם ייהנה מההגנה שמעניק פרק התעסוקה
- 1 עד 4** שבחוק.
- סעיף 5** סעיף זה בא לתקן טעות שנפלה בסעיף 18 לחוק, אשר קבע כי תוקפו של סעיף 9 לחוק, הדין בייצוג הולם לאנשים עם מוגבלות, יהא מיום פרסומו של החוק, היות שתחילת תוקפו של החוק מאוחרת מיום פרסומו בכשנה, יש צורך בהצמדת תחילת תוקפו של סעיף 9 לתחילת תוקפו של החוק כולה.
- סעיף 6** נגישות לסביבתו של האדם היא בעבורו מפתח לשילוב אמיתי בחברה ולשויון הזדמנויות. בראש ובראשונה בעבור האדם עם

“שירות ציבורי” – אחד מאלה:

- (1) שירות הניתן במקום ציבורי;
- (2) שירות הניתן על ידי גוף ציבורי כהגדרתו בסעיף 6(ב);
- (3) שירות המיועד לכלל הציבור או לחלק ממנו, לרבות שירותי תרבות, בידור, חינוך ופנאי, ביטוח ופנסיה, בנקאות, תיירות והארכה, מסחר ודת;
- (4) פעילות הפתוחה לכלל הציבור או לחלק ממנו, לרבות תהלוכה, מרוץ עממי ומופעים רבי משתתפים;

18.ב. אדם עם מוגבלות זכאי לגישה למקום ציבורי ולשימוש ולהנאה משירות ציבורי, ואין מפלים אדם עם מוגבלות בגישה, בשימוש או בהנאה כאמור.

הזכות לגישה, לשימוש ולהנאה

18.ג. (א) לענין פרק זה, “הפליה” – אחד מאלה:

- (1) סירוב לאפשר לאדם גישה למקום ציבורי או לחלק ממנו, או סירוב לאפשר לאדם שימוש או הנאה משירות ציבורי, מהמת מוגבלותו;

איסור הפליה לענין מקום ציבורי או שירות ציבורי

- (2) קביעת תנאים שלא ממין הענין המונעים או המגבילים, במישרין או בעקיפין, מאדם עם מוגבלות, שימוש בשירות או במקום ציבורי או הנאה משירות או ממקום ציבורי;

- (3) מתן שירות ציבורי לאדם עם מוגבלות, בתנאים הנופלים מאלה שבהם הוא ניתן בדרך כלל;

- (4) אי ביצוע התאמות במקום ציבורי קיים, ואי ביצוע סידורים במקום ציבורי חדש, באופן שיאפשר לאנשים עם מוגבלות הגעה עצמאית מכובדת ובטיחותית למקום, תגובה, שימוש במיתקניו והשתתפות בתכניות ובפעילויות המתקיימות במקום, והכל כפי שייקבע בתקנות על פי הוראות סעיף 18;

ד ב ר י ה ס ב ר

בהשוואה למצב בישראל, ניכרת התקדמות בתחום הנגישות לאנשים עם מוגבלות המתרחשת בימים האחרונים במדינות המערב (ראו נספח ב' לרוח הוועדה הציבורית).

בישראל, חוקים אחרים עוסקים, במקוטע ובאופן חלקי בלבד, בנגישות לאנשים עם מוגבלות. יש בהם ליקויים וחסרונות המורים הן מבחינת מהותם והן מבחינת היישום והאכיפה שלהם:

א. על אף שראוי תחום הנגישות להסדר המבוסס על קביעת זכות, לא עיגן המחוקק הישראלי עד היום בחקיקה את הזכות לנגישות. על תחום הנגישות הפיסית כפה המחוקק את המסגרת הצרה של חוק התכנון והכנייה, ובתחום הנגישות החושית בולטת החלקיות של ההסדר בחוק הקלות לחרש.

המוגבלות עצמה, הנגישות נחוצה להשתתפותו במגוון הפעילויות בחברה ככל אדם אחר. אולם לנגישות פן חשוב נוסף, והוא ה“ניראות” של אנשים עם מוגבלות בחברה. עצם נוכחותם של אנשים עם מוגבלות בקהילה מביא לכך שילדים כמכוגרים פוגשים ציבור זה ברמה החברתית המיידית. מבאן גם קצרה הדרך לשותפות ולהשתתפות רבה יותר בחיים הפוליטיים, הציבוריים והמקצועיים.

מן המפורסמות הוא כי נושא הנגישות בישראל מוזנח באורח בולט, לגבי כלל המוגבלויות – פיסיות, חושיות, שכליות, נפשיות. ידוע לכל כי התחבורה הציבורית בישראל אינה נגישה לאנשים עם מוגבלות – הסדר בתחום זה עוגן בחוק, באשר לנגישות לסביבה, אף שלא נעשה עד היום סקר ארצי ומקיף, העדויות על אי נגישותה הן רבות (ראו דוח הוועדה הציבורית, עמ' 43-42).

(5) אי ביצוע התאמות בשירות ציבורי קיים, ואי ביצוע סידורים בשירות ציבורי חדש, באופן שיאפשר לאנשים עם מוגבלות שימוש בשירות והנאה ממנו, לרבות אי ביצוע התאמות או סידורים בדרך של תרגום לשפתם של אנשים חירשים או לשפתם של אנשים עיוורים, וכן בעבור אנשים עם פיגור שכלי, והכל כפי שייקבע בתקנות לפי הוראות סעיף 118.

(ב) לענין פסקאות (3) עד (5) שבסעיף קטן (א), אין זו הפליה אם מתן שווה של שירות ציבורי או ביצוע התאמות במקום ציבורי קיים או בשירות ציבורי קיים מהווים נטל כבד מדי בגסיבות הענין, בהתחשב, בין השאר, בסוג השירות או המקום, היקף פעילותו, טיבם ועלותם של המתן השווה או ההתאמה, מועד בניית המקום וקיומם של מקורות מימון חיצוניים וממלכתיים למתן השווה או לביצוע ההתאמה; לא יראו התאמה לפי פסקה (4) שבסעיף קטן (א) כמהווה נטל כבד מדי אם הם נדרשו על פי הוראות פרק ה' לחוק התכנון והבניה, התשכ"ה-1965², שהיו תקפות ערב ביטולן בחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות (תיקון), התשס"א-2000 (להלן - החוק המתקן).

118 ד. (א) שר הפנים יקבע, לאחר התייעצות עם השרים הנוגעים בדבר עם הנציבות ועם ארגונים העוסקים בקידום זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות, את ההתאמות הנדרשות למקום ציבורי קיים ואת הסידורים הנדרשים למקום ציבורי חדש, בהתאם לעקרונות היסוד של חוק זה ולהוראות סעיפים 118 עד 118 ובהתחשב בתקן הישראלי לענין זה.

(ב) שר הפנים רשאי לקבוע, באישור ועדת העבודה הרווחה והבריאות של הכנסת, ולאחר התייעצות עם השרים הנוגעים בדבר, עם הנציבות ועם ארגונים העוסקים בקידום זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות בהתאם לעקרונות היסוד של חוק זה, פטור לסוג של מקום קיים, אם התאמתו תהווה נטל כבד מדי כמשמעותו בסעיף 118(ב).

תקנות נגישות

ד ב ר י ה ס ב ר

ההסדר החלקי המתואר לעיל מצמצם את היקף הזכות למינימום שאין בו כדי להוות מענה של אמת לצורך נגישות, נהפוך הוא, יש בו משום מתן לגיטימציה להפליה ולהנחיתה.

ג. לא זו בלבד שההסדרים המשפטים חלקיים, במקרים רבים הם אינם מיושמים ואינם נאכפים על ידי הרשויות. ועדות תכנון ובניה ברחבי הארץ נותנות, בניגוד לחוק, היתרי בניה לבניינים ציבוריים שאינם נגישים כדין ורשויות מקומיות אינן מנמיכות מדרכות כנדרש.

לנוכח המצב בשטח ועל רקע הליקויים והחסרונות שבמצב המשפטי המתואר לעיל, יש לחולל את השינוי לפי עקרונות החוק ובמתכונת הקבועה בחוקי השוויון לאנשים עם מוגבלות במדינות מערביות שונות: עיגון הזכות לנגישות והחלתה על כלל השירותים והמקומות שמהם נהנה הציבור.

ב. ההסדרים המשפטים הם חלקיים:

- חוק התכנון והבניה חל על בניינים ציבוריים בלבד ולא על מקומות העומדים לשימוש הציבור ואינם בניינים (למשל, גנים ציבוריים, בתי עלמין ועוד);
- רשימת הבניינים הציבוריים החייבים בנגישות על פי התקנות היא רשימה סגורה שאינה ממצה - היא אינה כוללת, למשל, מקלטים;
- הבניינים הציבוריים ברשימה מסווגים לשתי קטגוריות א' ו-ב', כאשר בניינים בעלי פונקציה ציבורית מובהקת, מסווגים כבניינים מסוג ב' (בתי ספר, משרדי ממשלה, רשויות מקומיות ועוד) וכאלה חייבים בהנגשה של קומה אחת בלבד.
- נגישות לשירותים המיועדים לציבור (בנקאות, ביטוח וכד') אינה מוסדרת כלל.

² ס"ח התשכ"ה, עמ' 307.

118. השר הנוגע בדבר יקבע, לאחר התייעצות עם שרים אחרים הנוגעים בדבר, עם הנציבות ועם ארגונים העוסקים בקידום זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות, את ההתאמות הנדרשות לשירות ציבורי, בהתאם לעקרונות היסוד של חוק זה ולהוראות סעיפים 18א עד 18ג ובהתחשב בתקן הישראלי לענין זה.

התאמות לשירות ציבורי

118. שר הפנים יקבע, לאחר התייעצות עם השרים הנוגעים בדבר, עם הנציבות ועם ארגונים העוסקים בקידום זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות, הסדרי נגישות לענין רכוש משותף של בנייני מגורים, יאפשרו לאדם עם מוגבלות הגעה עצמאית, מכובדת ובטיחותית לרכוש המשותף, תנועה בו, כניסה לדירות או לחלק מהן, והכל אם אין בכך כדי להטיל נטל כבד מדי כמשמעותו בסעיף 18ג(ב).

התאמות וסידורים ברכוש משותף

118. שר הפנים יקבע, לאחר התייעצות עם השרים הנוגעים בדבר, עם הנציבות ועם ארגונים העוסקים בקידום זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות, הסדרי נגישות לענין דירות חדשות אשר יאפשרו לאדם עם מוגבלות תנועה עצמאית, מכובדת ובטיחותית בדירה ושימוש בה, ואת שיעור הדירות החדשות אשר יחויבו בהסדרים כאמור; בסעיף זה, "דירה" – חדר או מערכת חדרים המשמשים או שנועדו לשמש יחידה שלמה ונפרדת למגורים.

סידורים בדירות חדשות

118. (א) הועדה המקומית, כמשמעותה בחוק התכנון והבניה, התשכ"ה-1965 (להלן – חוק התכנון והבניה), לא תעניק היתר בניה, אלא אם כן אישר מומחה כי מתקיימות בנושא ההיתר ההוראות של התקנות שהותקנו מכוח סעיפים 118, 118א או 118, לפי הענין.

היתר בניה

(ב) תוקפו של היתר בניה לפי חוק התכנון והבניה מותנה בכך שלא יתחילו בשימוש בנושא ההיתר או בתוספת לו לפני שנתקבל אישור מאת מומחה כי קיימו בו ההוראות על פי תקנות שהותקנו מכוח סעיפים 118, 118א או 118, לפי הענין.

(ג) לענין סעיף זה, "מומחה" – מהנדס או אדריכל, כהגדרתם בחוק המהנדסים והאדריכלים, התשי"ח-1958³, שהוא בעל ידע בתחום הנגישות לאנשים עם מוגבלות, מתוך רשימה שהכינה הנציבות לענין זה.

ד ב ר י ה ס ב ר

הוראה נוספת נועדה לאפשר מיצוי בירור השאלות המשפטיות שצפויות להתעורר בבית המשפט ביחס ליישום הוראות פרק הנגישות. בהתאם להוראה זו מוצע להקנות לארגונים העוסקים בקידום זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות את הזכות להתערב ולהשמיע את דבריהם בפני בית המשפט. גם לענין זה מצויה הוראה דומה בפרק התעסוקה שבחוק (סעיף 13).

ההגשה אף תחול על קבלת מידע מן הרשויות, על דרכים, על שירותי תקשורת ועל שירותי שעת חירום.

פרק הנגישות אף מרחיב את הזכות להגיש תביעה על הפרת הוראותיו, באופן שגם נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, וכן ארגון העוסק בקידום זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות יוכלו להגיש תובענה. מטרת הוראה זו היא להביא ליעילות מרבית באכיפתו של פרק הנגישות, בדומה להוראה מקבילה הקיימת בפרק התעסוקה שבחוק (סעיף 12).

³ ס"ח התשי"ח, עמ' 108.

18ט. (א) לא יינתן רישיון לפי חוק רישוי עסקים, התשכ"ח-1968⁴ (להלן – חוק רישוי עסקים) לעסק שהוא מקום ציבורי או שירות ציבורי, אלא אם כן אישר מומחה כי קוימו בו ההוראות של התקנות שהותקנו מכוח סעיפים 18ד, 18ה או 18ז לפי הענין.

רישוי עסק

(ב) מי שלא קיים הוראה מההוראות של התקנות שהותקנו מכוח סעיפים 18ד, 18ה או 18ז, רואים אותו כמי שלא קיים תנאי מתנאי רישיון שניתן לפי חוק רישוי עסקים, וההוראות החוק האמור יחולו עליו.

(ג) בסעיף זה, "מומחה" – לענין תקנות שהותקנו מכוח סעיף 18ד, כהגדרתו בסעיף 18ח(ג), ולענין תקנות שהותקנו מכוח סעיפים 18ה או 18ז – מי שהוא בעל ידע בתחום נגישות השירות לאנשים עם מוגבלות מתוך רשימה שהכינה הנציבות לענין זה.

18י. (א) אדם עם מוגבלות זכאי לקבל מידע המופק במסגרת שירות ציבורי באופן סביר בנסיבות הענין; אופן מסירת המידע יותאם למוגבלותו.

קבלת מידע

(ב) שר המשפטים רשאי, באישור ועדת העבודה הרווחה והבריאות של הכנסת, ולאחר התייעצות עם השרים הנוגעים בדבר, עם הנציבות ועם ארגונים העוסקים בקידום זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות, ובהתאם לעקרונות היסוד של חוק זה, להתקין תקנות להסדרת הזכות לקבל מידע לפי סעיף זה.

18יא. (א) צמתים ומדרכות יתוכננו, ייבנו ויותאמו באופן המאפשר לאדם עם מוגבלות תנועה נוחה, עצמאית ובטיחותית על המדרכה, בין המדרכה לכביש וקרבה לשירותים ציבוריים.

דרכים

(ב) רשות מקומית אחראית על תכנון ובניה כאמור בסעיף זה בתחום שיפוטה.

(ג) אין בהוראות סעיף זה כדי לגרוע מחובתה של רשות מקומית לפי חוק הרשויות המקומיות (סידורים לנכים), התשמ"ח-1988⁵.

(ד) הוראות סעיף זה יכול שיוחלו עד יום* בהדרגה, לפי צווים שייתן שר הפנים, באישור ועדת העבודה הרווחה והבריאות של הכנסת, ולאחר התייעצות עם השרים הנוגעים בדבר, עם הנציבות ועם ארגונים העוסקים בקידום זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות ובהתאם להוראות שיקבע בהם.

18יב. (א) אדם עם מוגבלות זכאי לנגישות לשירותי אמצעי תקשורת אלקטרוניים, לרבות לשירותי ריוור אלקטרוניים.

שירותי תקשורת

(ב) אדם עם מוגבלות זכאי, ככל אדם אחר, לשירותי תקשורת טלפוניים מתאימים, לרבות שירותי התקנה והיקונים.

(ג) מפעיל שידורים או שירותים וכן ספק שירותים כאמור בסעיפים קטנים (א) ו-(ב) יסדירו את התאמתם לאנשים עם מוגבלות ובלבד שאין בכך נטל כבד מדי כמשמעותו בסעיף 18ג(ב).

¹ מועד זה ייקבע בעת הכנת הצעת החוק לקריאה שניה ושלישית.

⁴ ס"ח התשכ"ח, עמ' 204.

⁵ ס"ח התשמ"ח, עמ' 104.

(ד) אין בהוראות סעיף זה כדי לגרוע מהוראות חוק הקלות להרש, התשנ"ב-1992.⁶

(ה) שר התקשורת יקבע, לאחר התייעצות עם הנציבות, עם ארגונים העוסקים בקידום זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות ועם הגורמים הנוגעים בדבר, ובהתאם לעקרונות היסוד של חוק זה:

(1) את ההתאמות הנדרשות בתקשורת לפי סעיף זה;

(2) את המועדים לביצוע ההתאמות האמורות, ושיבוצען ייקבע למועד שלא יאוחר מתום שנתיים מיום אישור התקנות על ידי ועדת העבודה הרווחה והבריאות של הכנסת כאמור.

18יג. (א) אדם עם מוגבלות זכאי לכלל השירותים הניתנים לציבור בשעת חירום, לרבות נגישות למקלטים, קבלת מידע על אודות עצם קיומה של שעת חירום וקבלתם של אמצעי הגנה הניתנים לכלל הציבור.

(ב) שר הביטחון יקבע, בהתייעצות עם השרים הנוגעים בדבר, עם הנציבות ועם ארגונים העוסקים בקידום זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות, ובהתאם לעקרונות היסוד של חוק זה, תקנות למימוש הזכות לפי סעיף זה.

18יד. הוראות סעיפים 18יא עד 18יג ו-19 באות להוסיף על ההוראות האחרות שבפרק זה, ולא לגרוע מהן.

18יט. הוראות סעיפים 18א עד 18ג, למעט לענין התאמות וסידורים, יחולו הן על מי שהיה בעבר אדם עם מוגבלות, הן על מי שנחשב אדם עם מוגבלות, והן על בני משפחתו של אדם עם מוגבלות.

18יז. (א) תקנות לפי סעיפים 18ד(א), 18ה, 18ו, 18ז ו-18יג(ב) יכול שיכללו הוראות לענין החלתן בהדרגה עד יום

(ב) תקנות לפי סעיפים 18ד(א), 18ה, 18ו, 18ז, 18יב(ה) ו-18יג(ב) יוגשו לאישור ועדת העבודה הרווחה והבריאות של הכנסת לא יאוחר מתום שנה מיום פרסומו של החוק המתקן.

18יז. העובר על הוראה מהוראות פרק זה שענינה הפליה או העובר על הוראה בתקנות שהותקנו מכוח פרק זה, דינו - קנס כאמור בסעיף 18יג(3) לחוק העונשין, התשל"ז-1977.⁷

18יח. (א) נוסף על כל סעד אחר רשאי בית משפט לפסוק לאדם עם מוגבלות בשל הפליה לפי פרק זה או בשל הפרה של הוראה בתקנות שהותקנו מכוח פרק זה, פיצויים בשיעור שלא יפחת מ-10,000 שקלים חדשים ולא יעלה על 100,000 שקלים חדשים בלא הוכחת נזק.

(ב) (1) הסכומים האמורים בסעיף זה יעודכנו ב-16 בכל חודש בהתאם לשיעור עליית המדד החדש לעומת המדד הבסיסי.

שירותי שעת חירום

פרשנות

תחולה

תקנות

עונשין

תריפות

⁶ מועד זה ייקבע בעת הכנת הצעת החוק לקריאה שניה ושלישית.

⁷ ס"ח התשנ"ב, עמ' 116.

ס"ח התשל"ז, עמ' 226.

(2) לענין סעיף קטן זה -

"מדר" - מדר המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה;

"המדר החדש" - מדר החדש שקדם לחדש הערוך;

"המדר הבסיסי" - מדר החדש ספטמבר 1998.

זכות תביעה 18.ויט. תובענות בשל הפרת הוראות פרק זה יכול שיוגשו בידי -

(4) מי שנפגעה זכותו לפי הוראות פרק זה;

(2) הנציבות או ארגון העוסק בקידום זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות ובלבד שאם עילת התביעה היא פגיעה בזכותו של אדם מסוים, אותו אדם הסכים לכך.

זכות התערבות 18.ב. בתובענות בשל פגיעה בזכויות לפי הוראות פרק זה, רשאי בית המשפט לתת לארגון העוסק בקידום זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות להשמיע את דברו, בדרך שיוורה.

פרק ד'2: דיוור בקהילה וסיוע אישי

זכות למגורים בקהילה 18.כא. אדם עם מוגבלות זכאי לגור בקהילה.

סיוע בדיוור 18.כב. אדם עם מוגבלות שהוא בעל צרכים מיוחדים בתחום הדיוור בשל מוגבלותו זכאי לסיוע מן המדינה למימוש זכותו לגור בקהילה; לענין סעיף זה, "סיוע" - לרבות הלוואה, העמדת דיוור ציבורי, השתתפות בשכר דירה, מענק לצורך ביצוע שינויים בדירה או בבנין הנדרשים מחמת מוגבלות, בהתאם למצבו הכלכלי של האדם עם מוגבלות.

ד ב ר י ה ס ב ר

האמצעים המאפשרים לקיים חיים במסגרתן (לענין זה ראו דוח הוועדה הציבורית, עמ' 59-63).

הצורך בהצהרה קטגורית בחקיקה על עצם קיומה של הזכות הטבעית למגורים בבית בקהילה גובע ממדיניותן של הרשויות בישראל בתחום זה: בישראל 53 מוסדות לאנשים עם פיגור שכלי בהם חיים למעלה מ-6,000 אנשים. אנשים אלה מעבירים את חייהם במוסדות המוניים מחוץ לקהילה, בערוב רמות פיגור וגילאים, ובתנאים של חוסר פרטיות והעדר מיצוי של פוטנציאל אישי.

המשמעות של חיים במוסד היא ריחוק מהמשפחה. חיים משותפים עם עוד עשרות ולעתים מאות אנשים שהמכנה המשותף היחיד עמם הוא מוגבלת שכלית, כרוכה בפגיעה קשה בזכויות. רק מאות ספורות של אנשים עם פיגור שכלי בישראל חיים בדירות בקהילה, רובם בירושלים. רוב מוחלט של המשאבים בתחום זה מופנה על ידי הרשויות לפיתוח המוסדות ואף לבנייתם של מוסדות חדשים. אנשים רבים עם פיגור שכלי ממשיכים בנסיבות אלה להתגורר עם משפחותיהם, לעתים עד גיל 40 ואף למעלה מזה.

לפרק ד'2: דיוור בקהילה וסיוע אישי

הזכות למגורים בקהילה היא זכות על במערך זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות. היא מבחן נוקב ליומרתה של החברה הישראלית להישב חברה דמוקרטית שזכויות האדם וכבודו הם גר לרגליה. העולם האדם מתגורר בקרב החברה או מוצא ממנה למסגרות מרוחקות והמוניות אך בשל מוגבלותו, היא אכן בוחן לעיקרון השוויון.

תפישות חברתיות בעבר הביאו להוצאתם של אנשים עם מוגבלות אל מחוץ לחברה. כיום קיים קונסנזוס חברתי רחב, הן בעולם והן בישראל, כי לתפישות האלה אין מקום בחברה נאורה הדוגלת בכבוד האדם. מאז שנות ה-60 הולכת וגוברת ההכרה המקצועית, המשפטית והמוסרית במדינות דמוקרטיות בזכותם של אנשים עם מוגבלות למגורים בקהילה בקרב החברה. אנשי מקצוע מובילים בארץ ובעולם קבעו זה מכבר כי איכות חייהם של אנשים עם מוגבלות על דרגותיה - קשה כקלה - היא הטובה ביותר כאשר הם מתגוררים במסגרות נורמטיביות בקהילה. הביטוי בשטח להכרה זו הוא בסגירתם של מוסדות ובפתיחתם הגואה במקביל של הלופות דיוור בקהילה המלוות בהקניית

18כג. (א) אדם עם מוגבלות זכאי לסיוע אישי בהתאם לצרכיו המיוחדים באופן שיאפשר לו להיות את חייו בעצמאות מרבית, בשוויון, בפרטיות ובכבוד בקהילה.

(ב) היה אדם עם מוגבלות זכאי לסיוע אישי כאמור בסעיף קטן (א) ולסיוע דומה מכוח חוק אחר – הכרירה בידו לקבל אחד מהם.

(ג) שר העבודה והרווחה רשאי, לאחר התייעצות עם הנציבות ועם ארגונים העוסקים בקידום זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות, בהתאם לעקרונות היסוד של חוק זה, ובאישור ועדת העבודה הרווחה והבריאות של הכנסת, להוסיף בצו סוגים של סיוע אישי על אלה המנויים בסעיף קטן (ב).

(ד) בסעיף זה –

"השגחה" – דאגה לביטחון האישי של אדם עם מוגבלות, לרבות בדרך של קשר טלפוני קבוע;

"סיוע אישי" – לרבות טיפול אישי וסיוע בביצוע פעולות היומיום, עזרה בניהול משק הבית, השגחה, סיוע בתקשורת עם הקהילה, ליווי והדרכה;

"סיוע בתקשורת עם הקהילה" – לרבות בדרך של תרגום לשפתם של אנשים עם מוגבלות;

"עזרה בניהול משק הבית" – ניקיון, עריכת קניות, הכנת אוכל, כביסה, תיקון ציוד בבית;

"פעולות היומיום" – לבישה, אכילה, שליטה בהפרשות, רחצה, נידות עצמאית בבית, והקשור בפעולות אלה.

סיוע למתגוררים עם משפחתם

18כד. (א) לענין הזכויות האמורות בסעיפים 18כב או 18כג, אדם זכאי אם אדם עם מוגבלות גר עם משפחתו אם לאו.

(ב) אדם עם מוגבלות המתגורר עם משפחתו זכאי למימון פגרה תקופתית.

(ג) לענין סעיף זה, "משפחה" – לרבות משפחה אומנה.

תקנות

18כה. (א) שר הבינוי והשיכון לענין סעיף 18כב ושר העבודה והרווחה לענין סעיפים 18כג ו-18כד(ב), יקבעו, לאחר התייעצות עם הנציבות ועם

ד ב ר י ה ס ב ר

בלבד המתגוררים במוסדות ואף בבתי חולים. הרשויות אינן מוכנות להמיר את המימון מטעמן של מגורים מוסדיים אלו, במימון מגורים בקהילה.

נוסף על עיגון עצם הזכות לגור בקהילה מוצע בפרק מנגנון אוטונומי הולם למימושה, כולל העמדת סיוע בדיור, סיוע למתגוררים עם משפחתם וסיוע אישי לפי צרכיו המיוחדים של האדם עם מוגבלות. זאת, כפי שהוצע בהצעת חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, התשנ"ו-1996, ובהתאם לדוח הוועדה הציבורית (עמ' 64-66, 69).

מעבר לכך, בישראל כ-7,000 אנשים מאושפזים בבתי חולים פסיכיאטריים. על פי נתוני משרד הבריאות, רובם המוחלט מאושפזים ללא צורך קליני, אך בשל העדר פתרונות דיוור בקהילה. דוח הוועדה הציבורית לבדיקת מצבם של ניצולי שואה חולי נפש המאושפזים בבתי חולים פסיכיאטריים ממרס 1999 העלה ממצאים חמורים לגבי היחס לניצולי השואה כמו גם לכלל האנשים חולי הנפש המאושפזים בבתי החולים הפסיכיאטריים בישראל. לשלמות התמונה, יודגש כי בישראל עשרות רבות של אנשים להם מוגבלות פיזית

ארגונים העוסקים בקידום זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות, בהתאם לעקרונות היסוד של חוק זה, ובאישור ועדת העבודה הרווחה והבריאות של הכנסת, תקנות בדבר תנאי הזכויות לסיוע בדירה, לסיוע אישי ולפגרה תקופתית, וכן בדבר הדרכים לקביעת זכויות אלה; תקנות לפי סעיף זה יוגשו לאישור ועדת העבודה הרווחה והבריאות של הכנסת בתוך שנה מיום פרסומו של החוק המתקן.

(ב) בתקנות לענין סעיפים 18 וכ"ב ו-18כג, רשאי כל שר בתחום אחריותו, בהתייעצות עם שר הבריאות, להוסיף על ההגדרה של אדם עם מוגבלות תנאים שענינם חומרת המוגבלות הפיסי, השכלית או הנפשית.

(ג) תקנות לענין סעיף 18(כ) יותקנו בהתייעצות עם שר הבריאות.

פרק ד'3: תרבות, פנאי וספורט

18כו. שר החינוך, שר התרבות, המדע והספורט, שר התקשורת ושר הפנים, כל שר לגבי הפעילות בתחום אחריותו, יקבעו, לאחר התייעצות עם הנציבות ועם ארגונים העוסקים בקידום זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות, בהתאם לעקרונות היסוד של חוק זה, ובאישור ועדת החינוך והתרבות של הכנסת, תקנות בדבר ייזום ופיתוח תכניות למתן שירותי תרבות פנאי וספורט לאנשים עם מוגבלות שלהם צרכים מיוחדים בתחומים אלו, תוך מתן עדיפות לשילובם בתכניות תרבות פנאי וספורט רגילות; תקנות לפי סעיף זה יוגשו לאישור ועדת החינוך והתרבות בתוך שנה מיום פרסומו של החוק המתקן.

תכניות למתן שירותי תרבות פנאי וספורט

פרק ד'4: חינוך והשכלה

18כז. (א) אדם עם מוגבלות זכאי לחינוך, להכשרה ולהשכלה על פי גילו ולפי צרכיו המיוחדים בשל מוגבלותו, תוך העדפת השתלבותו במסגרות חינוך רגילות.

הזכות לחינוך להכשרה ולהשכלה

(ב) אדם עם מוגבלות אשר מחמת מוגבלותו לא השלים השכלה יסודית או השכלה על-יסודית זכאי להשלמת השכלה כאמור.

(ג) הוראות סעיף זה יחולו על תושב ישראל וכן על אדם שאינו תושב ישראל שטרם מלאו לו 22 שנה.

(ד) שר החינוך יקבע, לאחר התייעצות עם הנציבות ועם ארגונים העוסקים בקידום זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות ובהתאם לעקרונות

ד ב ר י ה ס ב ר

לפרק ד'4: חינוך והשכלה

תחום החינוך של ילדים עם מוגבלות הוסדר, בעיקרו, בחקיקה, בין השאר בחוק חינוך מיוחד, התשמ"ח-1988, ובחוק הסעה בטיחותית לילדים נכים, התשנ"ד-1994. הפרק המוצע בא לעגן במסגרת החקיקה המקיפה את העיקרון הקובע את זכותו של אדם עם מוגבלות לחינוך על פי צרכיו המיוחדים.

לפרק ד'3: תרבות פנאי וספורט

כדי להגשים באופן מלא את הזכות לחיים בקהילה, ומתוך הכרה בחשיבות הגוברת של תרבות הפנאי בחיים המודרניים, מוצע להטיל על המדינה לפתח שירותי תרבות, פנאי וספורט לאנשים עם מוגבלות על בסיס עקרון האוניברסליות המעוגן בסעיף 6 לחוק, הדין בעקרונות במימוש זכויות ובמתן שירותים (ראו גם עמ' 67-68 ברוח הוועדה הציבורית).

היסוד של חוק זה, תקנות והוראות משלימות לפי הענין להסדרת הזכויות לפי סעיף זה; התקנות וההוראות המשלימות יוגשו לאישור ועדת החינוך והתרבות של הכנסת בתוך שנה מיום פרסומו של החוק המתקן.

18כח. חינוך של אדם עם מוגבלות יכוון להכשרתו לחיים בקהילה.

הכשרה לחיים בקהילה

18כט. שר החינוך, בהתייעצות עם שר העבודה והרווחה ועם שר הבריאות לפי הענין, יבין תכניות בין-משרדיות לתיאום המעבר של אדם עם מוגבלות ממוסד חינוך לתכניות המשך בקהילה; שר החינוך יגיש לת לשנה רוח בדבר תכניות כאמור בסעיף זה לוועדת החינוך והתרבות של הכנסת.

תכניות מעבר

18ל. (א) שר החינוך והמועצה להשכלה גבוהה, לפי הענין, יפרסמו תכנית להסדרת נגישות בתוך חמש שנים מיום פרסומו של החוק המתקן למוסדות החינוך על פי הוראות פרק ד'ו; התכנית תיערך לאחר התייעצות עם הנציבות ועם ארגונים העוסקים בקידום זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות, ובהתאם לעקרונות היסוד של חוק זה; התכנית תוגש לאישור ועדת העבודה והרווחה והבריאות של הכנסת בתוך שנה מיום פרסומו של החוק המתקן.

נגישות למוסדות חינוך

(ב) אדם עם מוגבלות זכאי להתאמת לצרכיו המיוחדים בלימודים ובאופן עריכת הבחינות והמבחנים בקבלה למוסד חינוך, במהלך הלימודים בו ובסיומם.

(ג) אדם עם מוגבלות זכאי להשתתפות מרבית בתכניות הלימודים והפעילויות המתקיימות במסגרת פעילות מוסד החינוך שבו הוא לומד, לרבות התאמת אזורי הלימוד והמיחנקים הנדרשים לתכניות ולפעילויות כאמור.

18לא. שר החינוך יפעל להנחלת עקרונות היסוד והערכים האלה בחוק זה, במסגרת תכניות הלימודים של מוסדות החינוך והתרבות.

הנחלת עקרונות

פרק ד'5: המערכת המשפטית

18לב. (א) אדם עם מוגבלות זכאי לשירותי המערכת המשפטית ולהגנתה ככלל הציבור, תוך ביצוע התאמת כנדרש בנסיבות הענין לענין סעיף זה -

התאמת המערכת המשפטית

"המערכת המשפטית" - גורמי החקירה ובתי המשפט;

"התאמות" - לרבות אופן החקירה וההעדה, משך החקירה וההעדה ומקום עריכת החקירה ומתן ההעדה.

ד ב ר י ה ס ב ר

הניתנת לכל אדם אחר, ולא מתאפשר מיצוי הדין עם העבריינים. הפרק המוצע בא לעגן את זכותם של אנשים עם מוגבלות להתאמה בעבורם של הליכי החקירה וההעדה בבית המשפט. בהתאם למוצע ברוח הוועדה הציבורית (עמ' 74).

לפרק ד'5: המערכת המשפטית

המערכת המשפטית (גורמי החקירה ובתי המשפט) אינה ערוכה לטפל בעניניהם של אנשים עם מוגבלות שכלית או נפשית הבאים בפניה. בשל העדר מנגנונים מתאימים, נותרים אנשים עם מוגבלות ללא הגנה

(ב) שר המשפטים והשר לביטחון הפנים יתקינו, לאחר התייעצות עם הנציבות ועם ארגונים העוסקים בקידום זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות, בהתאם להוראות היסוד של חוק זה ובאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, תקנות בדבר הדרכים והמועדים לביצוע הוראות סעיף זה; התקנות יוגשו לאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת בתוך שנה מיום פרסומו של החוק המתקן.

פרק ד'6: צרכים מיוחדים

18. (א) אדם עם מוגבלות אשר בשלה הוא נזקק למכשיר מיוחד, זכאי להטבות ולהקלות ברכישתו; לענין סעיף זה, "מכשיר מיוחד" – לרבות כיסא גלגלים, מכשיר שמיעה, מיטה מיוחדת, מכשור אלקטרוני לעיוורים ותקשורת חלופית.

מכשירים מיוחדים

(ב) הוראות סעיף קטן (א) יחולו בתנאי שאדם עם מוגבלות לא יקבל יותר מעלות רכישתו של המכשיר מכוח חוק זה ומכוח חיקוק אחר.

(ג) שר הבריאות יקבע, לאחר התייעצות עם הנציבות ועם ארגונים העוסקים בקידום זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות, ובהתאם לעקרונות היסוד של חוק זה, תקנות בדבר הזכויות לפי סעיף זה; התקנות יוגשו לאישור ועדת העבודה הרווחה והבריאות של הכנסת בתוך שנה מיום פרסומו של החוק המתקן.

18. (א) אדם עם מוגבלות בניידות זכאי לסיוע אשר יאפשר לו ניידות מחוץ לביתו, שימוש בשירותים ציבוריים והשתתפות בחיי הקהילה.

סיוע בניידות

(ב) שר העבודה והרווחה יקבע, לאחר התייעצות עם הנציבות ועם ארגונים העוסקים בקידום זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות, ובהתאם להוראות היסוד של חוק זה, תקנות בדבר הזכויות לפי סעיף זה; התקנות יוגשו לאישור ועדת העבודה הרווחה והבריאות של הכנסת בתוך שנה מיום פרסומו של החוק המתקן.

18. לא יהיה בקבלתה של גמלת שירותים מיוחדים לפי סעיף 206 לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995,⁶ כדי לשלול מאדם עיוור את זכותו לדמי ליווי; בסעיף זה –

כפל גמלאות

"אדם עיוור" – מי שהוא נזקק מחמת עיוורון על פי חוק שירותי הסעד, התשי"ח-1958;⁹

"דמי ליווי" – כמשמעותם בהוראות נוהל והנחיות המנהל הכללי של משרד העבודה והרווחה.

דבריו הסבר

עם מוגבלות (סעיף 2 לחוק). (ראו עמ' 75-79 לרוח הועדה הציבורית). בין השאר מוצע לקבוע זכות להטבות והקלות ברכישת מכשירים מיוחדים שלהם נזקק האדם עם מוגבלות בשל מוגבלותו, וכן מוצע לקבוע זכויות לסיוע בניידות ולעזרה ויעוץ.

לפרק ד'6: צרכים מיוחדים

פרק זה מאגד קבוצה של זכויות שענינן צרכים מיוחדים היוגניים של אנשים עם מוגבלות. עיגון בחקיקה של הזכות לסיפוק צרכים אלו מגשים את מטרת החוק בדבר הזכות למענה הולם לצרכיו המיוחדים של אדם

⁶ ס"ח התשנ"ה, עמ' 210.
⁹ ס"ח התשי"ח, עמ' 103.

18. לז. (א) אדם עם מוגבלות הנזקק לעזרה בקבלת החלטות הנוגעות לחייו זכאי לעזרה ולייעוץ מקצועיים. הזכות לעזרה ולייעוץ

(ב) שר העבודה והרווחה, לאחר התייעצות עם הנציבות ועם ארגונים העוסקים בקידום זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות, בהתאם לעקרונות היסוד של חוק זה, ובאישור ועדת העבודה הרווחה והבריאות של הכנסת, יתקין תקנות בדבר תנאי הזכאות לעזרה ולייעוץ לפי סעיף זה; בתנאי הזכאות כאמור רשאי הוא לקבוע את תחומי העזרה והייעוץ.

פרק ד'7: מידע

18. לז. (א) אדם עם מוגבלות זכאי לקבל מידע מרשות ציבורית על זכויותיו שבתחום אחריותה לפי חוק זה ולפי חוק אחר; רשות ציבורית תפעל להפצת מידע כאמור. הסברת זכויות

(ב) המידע יינתן בהתאם להוראות סעיף 18.

7. בסעיף 19(א) לחוק העיקרי, בהגדרה "שירותי תחבורה ציבורית", המילים "בקווים עירוניים" – יימחקו, ובמקום "תובלה אווירית ואניות" יבוא "תובלה אווירית, אניות ומוניות". תיקון סעיף 19

8. במקום סעיף 21 לחוק העיקרי יבוא:

"תפקידי הנציבות 21. (א) ואלה תפקידי הנציבות:

- (1) קידום עקרונות היסוד של חוק זה;
- (2) קידום שוויון ומניעת הפליה של אנשים עם מוגבלות;
- (3) עידוד השתלבותם והשתתפותם הפעילה של אנשים עם מוגבלות בחברה;
- (4) מילוי התפקידים שהוטלו עליה בחוק זה;
- (5) הכנת כללים ותקנות לאישור השר הנוגע בדבר;
- (6) הכנת הצעות לחיקוני חוק, לאימוץ על ידי הממשלה;

דברי הסבר

סעיף 8 המחוקק הקים את נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות (להלן – הנציבות) על סמך המלצה מרכזית של הועדה הציבורית. מתוך בחינת המצב החברתי והמשפטי בישראל ובהשראת ניסיון של מדינות אחרות, ראתה הועדה צורך חיוני בגוף מרכזי ובו ייצוג הולם של אנשים עם מוגבלות, אשר ישקוד, לצד הרשות המבצעת והרשות המחוקקת, על המשך מלאכת החקיקה, יאכוף את החוק החדש ויקדם את עקרונותיו (ראו דוח הועדה הציבורית, בעמ' 4, 80). על כן מוצע, ברוח דוח הועדה הציבורית, להשלים את החקיקה הקיימת ולהוסיף הוראות בדבר תפקידי נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות (ראו עמ' 80-85 לדוח הועדה הציבורית).

לפרק ד'7: מידע

מוצע לעגן את זכותם של אנשים עם מוגבלות לקבלת מידע מן הרשויות הציבוריות בדבר זכויותיהם אשר בתחום אחריותן של אותן רשויות.

העיף 7 סעיף זה הוא תיקון לסעיף 19 לחוק, שענינו שירותי תחבורה ציבורית. הנוסח שהתקבל בקריאה שניה ושלישית, הוציא מתחולת החוק אוטובוסים בין-עירוניים ומוניות. מטרת התיקון היא לשוב ולהעמיד את הזכות לנגישות לתחבורה הציבורית על יסודות של שוויון אמיתי, בנוסח הצעת חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, התשנ"ו-1996, וכמוצע בדוח הועדה הציבורית.

- (7) פרסום הנחיות בדבר פעולות הנדרשות לביצוע על פי חוק זה;
- (8) גיבוש מדיניות בנושאים הנוגעים לזכויות אנשים עם מוגבלות, לרבות על פי חוק זה, לאישור הממשלה;
- (9) נקיטת פעולות למניעת הפליה של אנשים עם מוגבלות ולהסרת מכשולים העומדים בדרכם להשתלבות בחברה ולהשתתפות בפעולותיה;
- (10) איתור הצרכים המיוחדים של אנשים עם מוגבלות ואיתור הדרכים היעילות ביותר לתת להם מענה הולם, לרבות ייזום, הזמנה ועידוד של מחקרים בנושאים אלה;
- (11) הקמת מאגר נתונים הנוגעים לזכויותיהם של אנשים עם מוגבלות בתחומי החיים השונים, לרבות על פי חוק זה;
- (12) הסברה והפצת מידע בנוגע לזכויותיהם של אנשים עם מוגבלות, לרבות על פי חוק זה;
- (13) ייעוץ לאנשים עם מוגבלות כדבר זכויותיהם, לרבות על פי חוק זה;
- (14) הכנת הצעות לתיאום ולשיתוף פעולה בין הגופים המבצעים תפקידים בתחום זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות;
- (15) הגשת דין וחשבון שנתי לשר המשפטים על מצב זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות בישראל, שר המשפטים יגיש את הדין וחשבון לכנסת;
- (16) עריכת מעקב וביקורת על ביצוע הוראות חוק זה ועל ביצוע הכללים והתקנות על פיו על ידי הגופים השונים, ומתן המלצות לגופים אלה לגבי הדרכים ליישומן;
- (17) חקירת תלונות וכן ייזום חקירות בדבר פגיעה בזכויותיהם של אנשים עם מוגבלות, לרבות בדבר הפרת הוראות בחוק זה או על פיו;
- (18) פישור, בוררות ונקיטת פעולות כדי להביא ליישוב סכסוכים בדבר זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות, לרבות על פי חוק זה;
- (19) סיוע לאנשים עם מוגבלות בהגשת תביעות על פי חוק זה והגשתן בשם הנציבות; הנציבות תפרסם כללים בדבר המבחנים למתן סיוע ולהגשת תביעות באמור.
- (ב) התפקידים המנויים בסעיף קטן (א)5 עד (8) יבוצעו בין על פי פניית השר הנוגע בדבר ובין ביחמת הנציבות.
- (ג) שר המשפטים רשאי לקבוע, לאחר התייעצות עם הנציבות, תקנות בדבר ההליכים והסמכויות של הנציבות לענין חקירת תלונות לפי סעיף קטן (א)17.

9. אחריו סעיף 26 לחוק העיקרי יבוא: הוספת סעיף 26 א26
"ביצוע א26. שר המשפטים ממונה על ביצוע הוראות פרק זה."

10. לפני סעיף 27 לחוק העיקרי יבוא: הוספת סעיפים 26 ו-27
"שמירת זכויות 26. חוק זה בא להוסיף על כל זכות הנתונה על פי דין אחר ואינו בא למעט ממנה."

11. (א) פרק ה' לחוק התכנון והבניה, התשכ"ה-1965, וחלק ח' לתקנות התכנון והבניה (בקשה להיתר, תנאים ואגרות), התש"ל-1970¹⁰ - בטלים.
(ב) תחילתו של סעיף זה ביום כניסתו לתוקף של התקנות מכוח סעיף 118 כנוסחו בסעיף 6 לחוק זה.
דין המדינה 26. לענין חוק זה דין המדינה כדין כל אדם."

12. בחוק חינוך מיוחד, התשמ"ח-1988¹¹ - תיקון חוק חינוך מיוחד
(1) בסעיף 1, אחרי ההגדרה "חינוך מיוחד" יבוא:
"פעוט בעל צרכים מיוחדים" - פעוט שטרם מלאו לו 3 שנים ושמהמת התפתחות לקויה של כושרו הגופני או השכלי, או מחמת ליקוי בתקשורת, מוגבלת יכולתו להתנהגות מסתגלת והוא נזקק לחינוך מיוחד";
(2) האמור בסעיף 3 יסומן "(א)" ואחריו יבוא:

"(ב) (1) הוראות סעיף קטן (א) יחולו בשינויים המחויבים בהדרגה במשך שלוש שנים על פעוט בעל צרכים מיוחדים כפי שיקבע השר בתקנות לאחר התייעצות עם הנציבות כמשמעותה בחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, התשנ"ח-1998, ועם ארגונים העוסקים בקידום זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות ובהתאם לעקרונות היסוד של החוק האמור; התקנות יוגשו לאישור ועדת החינוך והתרבות של הכנסת בתוך שנה מיום סומו של חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות (תיקון), התשס"א-2000.
(2) בתקנות כאמור בפסקה (1) יקבע השר הוראות לענין אבחון ואיתור ליקויים של פעוט שטרם מלאו לו שלוש שנים."

13. בחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב-1962¹², בסעיף 33, אחרי סעיף קטן (א) יבוא: תיקון חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות

ד ב ר י ה ס ב ר

סעיף 9 מוצע לקבוע כי שר המשפטים הוא השר הממונה על ביצוע הוראות הפרק הדין בנציבות.

סעיף 10 מוצע לקבוע הוראה בדבר שמירת זכויות, באופן שהחוק המוצע לא יגרע ממצבם של אנשים עם מוגבלות, וכן לקבוע כי לענין חוק זה: דין המדינה כדין כל אדם.

סעיף 11 בעקבות כניסתו לתוקף של פרק הנגישות, כמוצע בפרק ד', והתקנת תקנות קבוע בו, לא יהיה עוד צורך בהוראות חוק התכנון והבניה, התשכ"ה-1965, ובתקנות מכוחו העוסקות בנגישות, ועל כן מוצע לבטלם.

סעיף 12 מוצע להוסיף על פרק החינוך וההשכלה (לעיל - פרק ד') במסגרת החקיקה הקיימת הסדרים חינוניים הנותנים מענה לצרכים בלתי מטופלים שעלו מן השטח.

¹⁰ ק"ת התש"ל, עמ' 1841.
¹¹ ס"ח התשמ"ח, עמ' 114.
¹² ס"ח התשכ"ב, עמ' 120.

"(א) מינוי אפוסטרופוס לפי סעיף קטן (א) לאדם עם מוגבלות, כהגדרתו בחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, התשנ"ח-1998, יכול שייעשה לענין מסוים או באופן כללי, והכל במקרים שבהם המינוי הכרחי, לצרכים שלהם הוא הכרחי, ובהתחשב, בין השאר, בהוראות החוק האמור."

תיקון חוק דמי מחלה (היעדרות בשל מחלת ילד)

14. בחוק דמי מחלה (היעדרות בשל מחלת ילד), התשנ"ג-1993¹³, אחרי סעיף ו' או יבוא:

ו.ב. הוראות חוק זה, למעט סעיף זא, יחולו, בשינויים המתויבים, על עובד, שהוא הורה, לרבות הורה במשפחת אומנה, או אפוסטרופוס של אדם עם מוגבלות, הנעדר בשל השגחה או ליווי מיוחדים של האדם עם מוגבלות; לענין סעיף זה, "אדם עם מוגבלות" - כהגדרתו בחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, התשנ"ח-1998, שהוא סמוך על שולחנו של העובד."

הוראת בשל השגחה או ליווי של אדם עם מוגבלות

תיקון חוק דמי מחלה (היעדרות בשל מחלת הורה)

15. בחוק דמי מחלה (היעדרות בשל מחלת הורה), התשנ"ד-1993¹⁴, בסעיף ו', אחרי "מחלת ההורה" יבוא "או מחמת מוגבלותו כמשמעותה בחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, התשנ"ח-1998, המחייבת השגחה או ליווי מיוחדים."

תיקון חוק דמי מחלה (היעדרות בשל מחלת בן זוג)

16. בחוק דמי מחלה (היעדרות בשל מחלת בן זוג), התשנ"ח-1998¹⁵ -

(1) בסעיף ז, אחרי "בשל מחלת בן זוג" יבוא "או בשל מוגבלותו המחייבת השגחה או ליווי מיוחדים";

(2) בסעיף 3, במקום הכותרת יבוא "הגדרת מחלה ומוגבלות" ובסופו יבוא:

(3) "מוגבלות" - כמשמעותה בחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, התשנ"ח-1998."

תיקון חוק שירות ביטחון

17. בחוק שירות ביטחון [נוסח משולב], התשמ"ו-1986¹⁶, בסעיף 27א, בסופו יבוא:

"(ה) פקודות הצבא יקבעו כללים בדבר זכותו של יוצא צבא בשירות מילואים, אשר לו ילד עם מוגבלות כמשמעותה בחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, התשנ"ח-1998, אשר מוגבלותו מחייבת השגחה או ליווי מיוחדים, להקלה ולהתחשבות מרביים בכל הקשור לשירות המילואים, לרבות מקומו, משכו ואופיו."

דבריו הסבר

משפחה (ילד, הורה, בן/בת זוג), מוצע להחיל חקיקה זו, בהתאמה, לענין מוגבלותו של בן משפחה המחייבת השגחה או ליווי מיוחדים.

סעיף 17 ברומה לתפיסה הבאה לידי ביטוי בסעיפים 14 עד 16 המוצעים לעיל, מוצע לעגן בפקודות הצבא כללים לענין שירות מילואים, שיקבעו הסדרים מקלים וסדרי התחשבות מרביים ביוצא צבא שהוא הורה לילד עם מוגבלות, אשר מוגבלותו מחייבת השגחה או ליווי מיוחדים.

סעיף 13 מוצע לתקן את חוק הכשרות המשפטית והאפוסטרופוסות, באופן שמינוי אפוסטרופוס לאדם עם מוגבלות לא ייעשה, אלא אם כן הוא הכרחי, וכן לתת בידי בית המשפט בעת המינוי שיקול דעת האם למנות אפוסטרופוס לכלל עניניו של האדם עם מוגבלות או לענין מסוים.

סעיפים 14 עד 16 המאפשרת לעובד לזקוף על השבון תקופת המחלה הצבורה שלו ימי מחלה של בן

¹³ ס"ח התשנ"ג, עמ' 134.
¹⁴ ס"ח התשנ"ד, עמ' 33.
¹⁵ ס"ח התשנ"ח, עמ' 236.
¹⁶ ס"ח התשמ"ו, עמ' 107.

18. בחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995 -

(1) האמור בסעיף 199 יסומן "א" ואחריו יבוא:

"(ב) לא יהיה בקבלת גמלת שירותים מיוחדים לפי סעיף 206 או בקבלת גמלה של ילד נכה לפי סעיף 222, כדי לשלול ממוגבל בניידות שהוא נכה או ילד נכה, לפי הענין, את זכותו להטבות לפי ההסכם בדבר גמלת ניידות, אשר נחתם בין המוסד לביטוח לאומי לבין ממשלת ישראל מכוח סעיף 9 לחוק זה; כן לא יהיה בקבלתן של ההטבות האמורות כדי לשלול את הזכות לגמלת שירותים מיוחדים או לגמלת ילד נכה כאמור, לפי הענין."

(2) במקום סעיף 251 יבוא:

"מבוטח שקיבל קצבת נכות 251. מבוטח שבתכוף לפני שנעשה זכאי לקצבת זקנה קיבל, במשך תקופה של 12 חודשים רצופים לפחות, קצבה חודשית כמשמעותה בסעיף 199(א1). לא תפחת קצבת הזקנה המגיעה לו משיעור הקצבה החודשית האמורה שהיתה משתלמת לו, אלא מלאו לו 65 שנים בגבר ו-60 שנים באישה."

19. בחוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד-1994¹⁷, בסעיף 8(א1)(ג4), בסופו יבוא: "וכן חבר והתלויים בו הזכאים לקצבה המשתלמת לפי פרק י"א לחוק האמור ובתכוף לפני תחילת הזכאות האמורה השתלמה בעדם קצבה לפי פרק ט' לחוק האמור, במשך תקופה של 12 חודשים רצופים לפחות;".

ד ב ר י ה ס ב ר

סעיף 19 מוצע לתקן את חוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד-1994, באופן שיבטיח כי זכויות הנגזרות מקבלת קצבת נכות לא ייפגעו רק בשל כך שהמבוטח הגיע לגיל 65 בגבר ו-60 באישה (לומר, רק בשל כך שהחל לקבל קצבת זקנה).

הערכת האוצר בדבר עלותו של החוק המוצע היא מאות מיליוני שקלים חדשים לשנה.

הועדה מציעה כי המימון להצעת החוק יבוא מהקטנה של סעיף הרזרבה הכללית שבחוק התקציב.

סעיף 18 בהתאם לרוח הועדה הציבורית, מוצע לתקן עיוותים קשים במנגנוני הקיזוז בין זכויות שונות בחקיקת הביטוחן הסוציאלי (ראו עמ' 28-29 לרוח הועדה הציבורית).

מוצע לתקן את חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995, כך שבין השאר, לא תפחת קצבת הזקנה לאדם שהיה זכאי לקצבת נכות משיעור קצבת הנכות שהיתה מגיעה לו אלמלא הגיע לגיל 60 באישה ו-65 בגבר. כן מוצע שגמלת שירותים מיוחדים או גמלת ילד נכה לא ישללו הטבות מכוח ההסכם הניידות.

¹⁷ ס"ח התשנ"ד, עמ' 156.

חברי הכנסת: אילן גילאון, זבולון אורלב, בנימין אלון, רומן ברונפמן, מוחמד ברכה, חוסניה ג'בארה, תמר גוז'נסקי, אלי גולדשמידט, זהבה גלאון, משה גפני, שמואל הלפרט, אבשלום וילן, אליעזר זנדברג, נעמי חזן, תאופיק חטיב, אחמד טיבי, דוד טל, אברהם יחזקאל, אליעזר כהן, אמנון כהן, מוחמד כנעאן, יוסי כץ, ציפי לבני, אביגדור ליברמן, נחום לנגסטל, סופה לנדבר, ענת מאור, עסאם מחיזל, רוני מילוא, יהודית נאות, מיכאל נורלמן, מרינה סולודקין, גדעון עזרא, יוסף-יצחק פריצקי, יאיר פרץ, דליה רבין-פילוסוף, יורי שטרן, ויצמן שירי

